მიკროავტობუსების საერთაშორისო ლიზინგ-ბაზარში საქართველოს ჩართულობის გამოკვლევა

ილგარ ვალიევი
სტუ-ს დოქტორანტი
E-mail: barata49@mail.ru

რეზიუმე

ლიზინგის საკითხზე მსჯელობისას თავდაპირველად უნდა ითქვას, რომ იგი არის ბანკის კრედიტის ალტერნატივა. სტატიაში ეს საკითხი მიკროავტობუსებზეა შესწავლილი. გამოკვლეულია 2011-2015 წლები. რადგან საქართველო ღარიბი ქვეყანაა, მოსახლეობა არჩევს მიკროავტობუსები იყიდოს ლიზინგით და არა ბანკის სესხით.

გამოკვლევაში დადგენილია, რომ 2011-2015 წლებში საქართველოში ლიზინგით შემოტანილი და დარეგისტრირებულია 3459 მიკროავტობუსი, მათგან 466 ცალი, ანუ 13,5% იყო ახალი, დანარჩენი – ნახმარი. წლების მანძილზე ავტობუსების შემოტანამ თანდათან იკლო. 2015 წელს შემოტანილი იყო მხოლოდ 508 ავტობუსი, ნაცვლად 1712 ცალისა 2011 წელს. ეს გამოიწვია ავტობუსების ფასების ზრდამ და არა მოსახლეობის სიღარიბემ, რადგან მთლიანი შიგა პროდუქტი საქართველოში ამ პერიოდში კი არ შემცირდა, არამედ გაიზარდა.

საკვანძო სიტყვები:
ლიზინგი
მიკროავტობუსი
ახალი
ნახმარი
ექსპორტიორი

შესავალი

როგორც ცნობილია, საქართველოში ყველაზე მეტად საბანკო მომსახურება არის განვითარებული. ეს იმას ნიშნავს, რომ ასეთ მომსახურებაზე მოთხოვნა არსებობს. ამის მიუხედავად მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი და მცირე და მიკროსაწარმოები თავს არიდებენ მაღალპროცენტიან ბანკის სესხებს და საჭირო ძვირადღირებულ ტექნიკას ლიზინგით ყიდულობენ. ასე რომ, ლიზინგი ბანკის სესხის ალტერნატივაა. მათ შორის ის განსხვავებაა, რომ ლიზინგგამცემი ყიდულობს ლიზინგმიმღებისთვის დასახელებულ ნივთს და გადასცემს სარგებლობაში გარკვეული პერიოდის განმავლობაში სალიზინგო გადასახდელის გადახდის ვალდებულებით.

საქართველოში ლიზინგით შემოტანილ ნივთებს შორის პირველ ადგილზე დგას ავტოტრანსპორტი. მოცემული სტატია ეხება სწორედ მიკროავტობუსებზე ლიზინგს.

1. საქართველოში ლიზინგით შემოტანილი მიკროავტობუსების რაოდენობის, ფასის და რეალიზაციის ანალიზი

ცხრილი 1 და ნახაზები 1, 2, 3 მონაცემები გვიჩვენებენ, რომ 2011-2015 წლებში საქართველოში მთლიანად შემოტანილი და დარეგისტრირებული იყო 3459 მიკრო ავტობუსი (განკუთვნილი 10 ან მეტი კაცის გადასაყვანად მძღოლის ჩათვლით), მათგან 466 ცალი, ანუ 13,5% იყო ახალი, ხოლო 2993, ანუ 86,5% – ნახმარი. ყველაზე დიდი რაოდენობით ავტობუსი (1712 ცალი) შემოტანილი იქნა 2011 წელს. შემდეგ შემოტანამ იკლო და 2015 წელს შეადგინა 508 ცალი, ანუ 2011 წლის შემოტანის მიმართ მხოლოდ 30%. საანალიზო პერიოდის განმავლობაში პერიოდულად მიკროავტობუსების შემოზიდვის და რეგისტრაციის ზრდაც შეინიშნებოდა, მაგრამ იგი შეინიშნებოდა არა 2011 წლის მიმართ, არამედ წინა წლის მიმართ. ასე მოხდა, მაგალითად, 2013 და 2015 წლებში.

ზემოთაღნიშნული ტენდენცია მეტ-ნაკლებად შეეხო, როგორც ახალ ავტობუსებს, ისე ნახმარს. 2011-2015 წლებში შემოზიდული ახალი ავტობუსების რიცხვი 245-დან 88-მდის, ხოლო ნახმარის – 1467-დან 420-მდის შემცირდა. პირველი შემცირებულია 64%-ით, მეორე კი 71%-ით.

ნაშრომის შემდეგ ნაწილში, როცა ჩვენ განვიხილავთ საქართველოს მოსახლეობის ცხოვრების დონეს (შემოსავლები, ხარჯები, მთლიანი შიგა პროდუქტი ერთ სულზე და ა. შ.) დავრწმუნდებით, რომ მიკროავტობუსების შემოზიდვის და რეგისტრაციის შემცირება გამოიწვია არა მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუარესებამ, არამედ ექსპორტიორი ქვეყნების მიერ მიკროავტომანქანების გაძვირებამ.

ცხრილი 1

საქართველოში ლიზინგით შემოტანილი მიკრო ავტობუსების რაოდენობა და დინამიკა (ერთეული) 2011-2015 წლებში [1]

კლასი	კოდი	ექსპორტიორი ქვეყანა	2011	2012	2013	2014	2015	დინამიკა %-ით წინა წელთან			
								2011	2013	2014	2015
ახალი ავტობუსები	8702-10110	გერმანია, თურქეთი, უკრაინა	27	2	60	-	-	7,0	300,0	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-10112	ჩინეთი, იაპონია, თურქეთი, უკრაინა, ემირატები	-	-	-	24	5	-	-	-	21,0
ნახმარი ავტობისები	8702-10190	ბელგია, გერმანია, საბერძნეთი, ნიდერლანდები	213	30	37	-	-	14,0	123,0	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-10192	ჩინეთი, ბელგია, ლიტვა, ესპანეთი	-	-	-	152	89	-	-	-	58,0
ახალი ავტობუსები	8702-10910	გერმანია, თურქეთი, ნიდერლანდები	5	1	1	-	-	20,0	100,0	100,0	-
ახალი ავტობუსები	8702-10912	თურქეთი, ემირატები	-	-	-	1	2	-	-	-	200,0
ნახმარი ავტობისები	8702-10990	აშშ, ავსტრია, დანია, იტალია და სხვა	1279	122	57	-	-	9,5	47,0	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-10992		-	-	-	179	67	-	-	-	37,0
ახალი ავტობუსები	8702-90110	ესპანეთი, აშშ, ჩეხეთი, იტალია და სხვა	-	24	7	-	-	-	29,0	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-90112	საბერძნეთი, გერმანია, უკრაინა	-	-	-	8	48	-	-	-	600,0
ნახმარი ავტობისები	8702-90190	გერმანია, საფრანგეთი, თურქეთი	146	9	43	-	-	6,0	480,0	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-90192	თურქეთი, შვედეთი, საბერძნეთი და სხვა	-	-	-	152	45	-	-	-	30,0
ახალი ავტობუსები	8702-90310	ბელგია, გერმანია, ნიდერლანდები და სხვა	-	-	2	-	-	-	-	-	*
ახალი ავტობუსები	8702-90319	გერმანია, უკრაინა	-	-	-	3	1	-	-	-	33,3
ნახმარი ავტობისები	8702-90390	ბელგია, ესტონეთი, ესპანეთი და სხვები	30	41	60	-	-	137,0	146,0	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-90392	გერმანია, საბერძნეთი, ბელგია და სხვები	-	-	-	4	10	-	-	-	250,0
ახალი ავტობუსები	8702-90900	საბერძნეთი, ბელორუსი, ბელგია და სხვა	12	45	175	-	-	375,0	389,0	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-10111000	უკრაინა	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-1011900	უკრაინა	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-1011920	ბულგარეთი, ბელგია, თურქეთი და სხვები	-	-	-	-	6	-	-	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-1019900	გერმანია, საბერძნეთი	-	-	-	-	24	-	-	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-1099220	გერმანია, სომხეთი, საბერძნეთი	-	-	-	-	78	-	-	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-1099900	აშშ, ბელგია, გერმანია და სხვა	-	-	-	-	4	-	-	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-9019200	ესპანეთი, გერმანია, ნიდერლანდები	-	-	-	-	9	-	-	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-9019900	გერმანია, ნიდერლანდები	-	-	-	-	8	-	-	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-9031100	თურქეთი	-	-	-	-	62	-	-	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-9031900	თურქეთი	-	-	-	-	9	-	-	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-9039200	ნიდერლანდები, ბელგია და სხვა	-	-	-	-	1	-	-	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-9090900	ბელგია, ემირატები, გერმანია, რუსეთი და სხვა					1				
სულ საქართველოში შემოტანილი მიკრო-ავტობუსები		გერმანია, უკრაინა	1712	274	442	523	508	16,0	161,3	118,4	97,0
			245	27	70	36	88	11	418	51,4	244,4
მ. შ. ახალი			1467	247	372	487	420	16,8	151	132	86,3

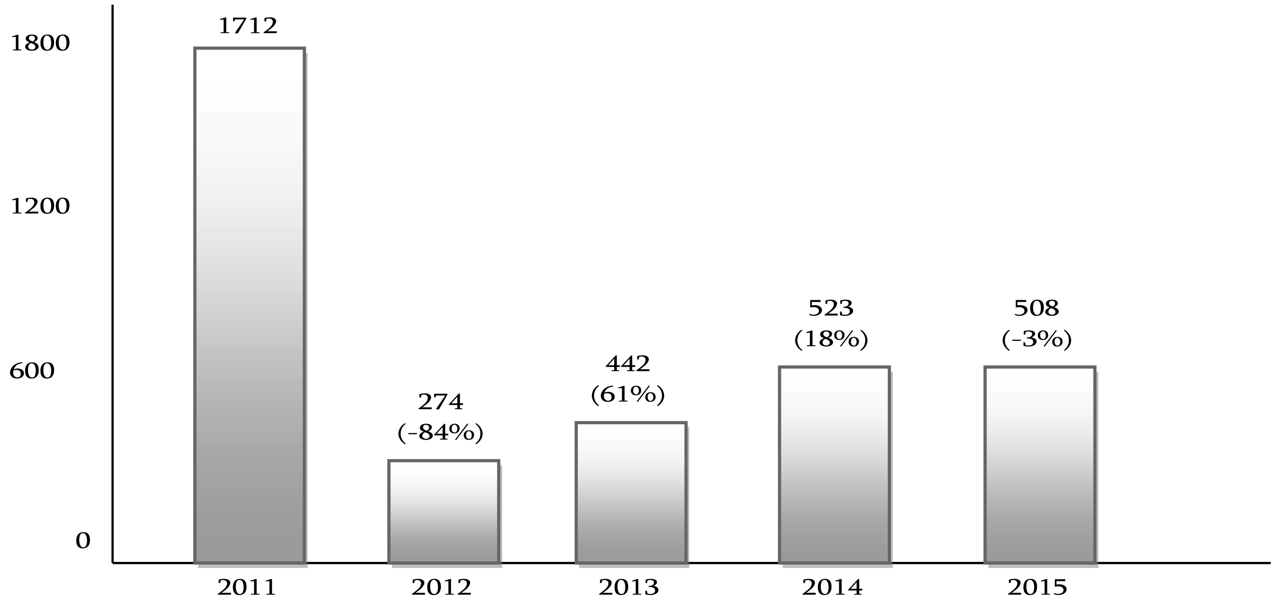

ნახაზი 1. საქართველოში დარეგისტრირებული მიკროავტობუსების რაოდენობის ზრდა ან კლება 2011-2015 წლებში

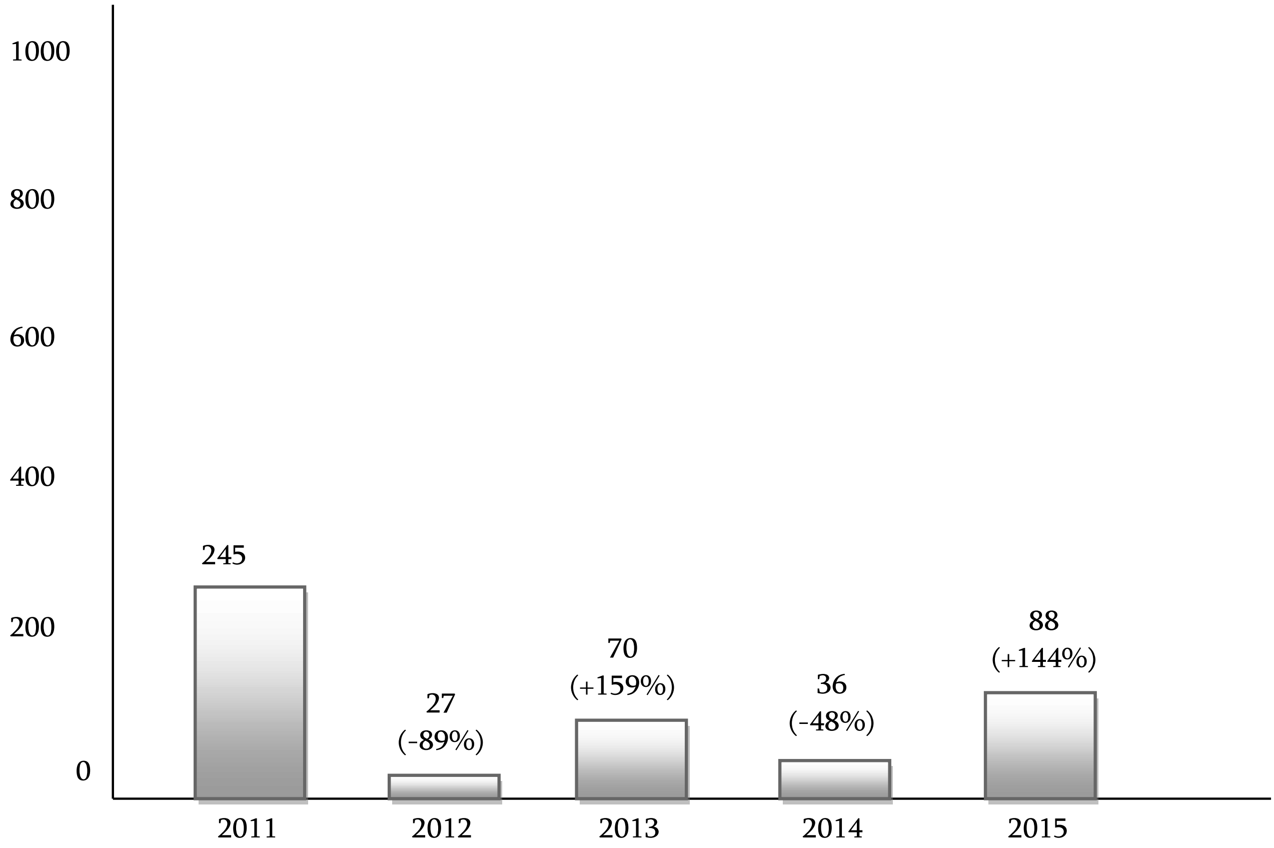

ნახაზი 2. საქართველოში დარეგისტრირებული ახალი მიკროავტობუსების ზრდა ან შემცირება 2011-2015 წლებში

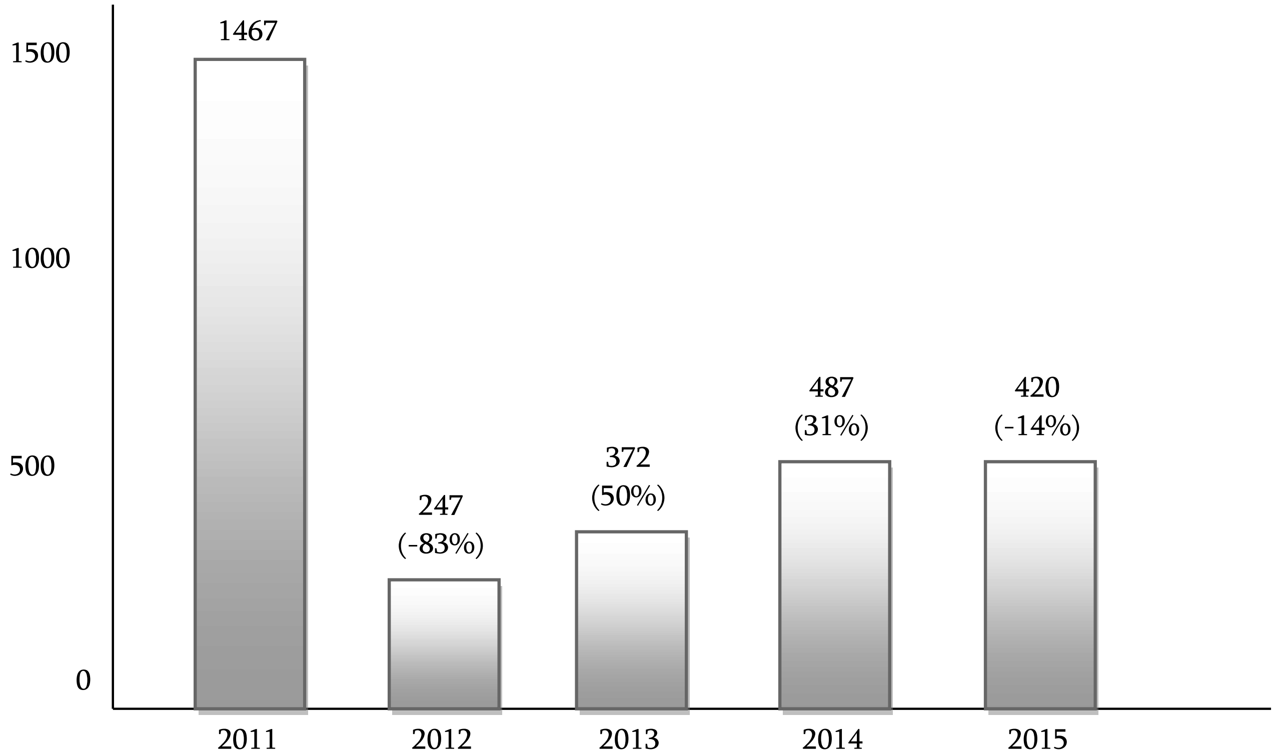

ნახაზი 3. საქართველოში დარეგისტრირებული ნახმარი მიკროავტობუსების ზრდა ან შემცირება 2011-2015 წლებში

ცხრილი 2

საქართველოში ლიზინგით შემოზიდულ და დარეგისტრირებულ მიკროავტობუსების ღირებულება (დოლარებში) საქართველოში 2011-2015 წლებში [1]

კლასი	კოდი	ექსპორტიორი ქვეყანა	2011	2012	2013	2014	2015	ერთი ცალის საშუალო ფასი (დოლარი)				
								2011	2012	2013	2014	2015
ახალი ავტობუსები	8702-10110	გერმანია, თურქეთი, უკრაინა	37192	1059	1643539	-	-	1377	530	27392	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-10112	ჩინეთი, იაპონია, თურქეთი, უკრაინა, ემირატები	-	-	-	476575	241482	-	-	-	19857	48296
ნახმარი ავტობუსები	8702-10190	ბელგია, გერმანია, საბერძნეთი, ნიდერლანდები	272950	85142	310981	-	-	1281	2838	8405	-	-
ნახმარი ავტობუსები	8702-10192	ჩინეთი, ბელგია, ლიტვა, ესპანეთი	-	-	-	1058586	784967	-	-	-	6965	8820
ახალი ავტობუსები	8702-10910	გერმანია, თურქეთი, ნიდერლანდები	4736	13492	30051	-	-	947	13492	30051	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-10912	თურქეთი, ემირატები	-	-	-	17161	58936	-	-	-	17161	29468
ნახმარი ავტობუსები	8702-10990	აშშ, ავსტრია, დანია, იტალია და სხვა	1293761	704456	609394	-	-	1011	5774	10691	-	-
ნახმარი ავტობისები	8702-10992	ესპანეთი, აშშ, ჩეხეთი, იტალია და სხვა	-	-	-	780177	784966	-	-	-	4358	11716
ახალი ავტობუსები	8702-90110	საბერძნეთი, გერმანია, უკრაინა	-	279233	82182	-	-	-	11634	11740	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-90112	გერმანია, საფრანგეთი, თურქეთი	-	-	-	157100	1151557	-	-	-	19637	23990
ნახმარი ავტობუსები	8702-90190	თურქეთი, შვედეთი, საბერძნეთი და სხვა	181990	17433	448879	-	-	1246	1937	10439	-	-
ნახმარი ავტობუსები	8702-90192		-	-	-	1839749	556912	-	-	-	12103	12375
ახალი ავტობუსები	8702-90310	ბელგია, გერმანია, ნიდერლანდები და სხვა	-	-	17780	-	-	-	-	8890	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-90319	უკრაინა	-	-	-	87940	22603	-	-	-	29313	22603
ნახმარი ავტობუსები	8702-90390	გერმანია, უკრაინა	36851	767908	495773	-	-	1228	1866	8269	-	-
ნახმარი ავტობუსები	8702-90392	ბელგია, ესტონეთი, ესპანეთი და სხვები	-	-	-	26929	51159	-	-	-	6732	5116
ახალი ავტობუსები	8702-90900	გერმანია, საბერძ ნეთი, ბელგია და სხვები	10217	111107	1995647	-	-	8514	2469	11403	-	-
ახალი ავტობუსები	8702-10111000	საბერძნეთი, ბელო-რუსი, ბელგია და სხვა	-	-	-	-	78716	-	-	-	-	13119
ნახმარი ავტობუსები	8702-1011900	უკრაინა	-	-	-	-	574087	-	-	-	-	23920
ნახმარი ავტობუსები	8702-1011920	უკრაინა	-	-	-	-	2059630	-	-	-	-	26405
ახალი ავტობუსები	8702-1019900	ბულგარეთი, ბელგია, თურქეთი და სხვები	-	-	-	-	31096	-	-	-	-	7774
ახალი ავტობუსები	8702-1099220	გერმანია, საბერძნეთი	-	-	-	-	559800	-	-	-	-	62200
ნახმარი ავტობუსები	8702-1099900	გერმანია, სომხეთი, საბერძნეთი	-	-	-	-	42623	-	-	-	-	5328
ნახმარი ავტობუსები	8702-9019200	აშშ, ბელგია, გერმანია და სხვა	-	-	-	-	1135369	-	-	-	-	18312
ახალი ავტობუსები	8702-9019900	გერმანია, ნიდერლანდები	-	-	-	-	33301	-	-	-	-	3700
ახალი ავტობუსები	8702-9031100	თურქეთი	-	-	-	-	36952	-	-	-	-	36952
ნახმარი ავტობუსები	8702-9031900	თურქეთი	-	-	-	-	33788	-	-	-	-	33788
ნახმარი ავტობუსები	8702-9039200	ნიდერლანდები, ბელგია და სხვა	-	-	-	-	22074	-	-	-	-	5518

ცხრილი 2 და ნახაზი 4 გვიჩვენებს, რომ საერთოდ, საქართველოში შემოტა-ნილი მიკროავტობუსების საშუალო ფასი 2011-2015 წლებში გაიზარდა 1073 დოლარიდან 16576 დოლარამდის, ანუ 15-ჯერ და მეტად (მათ შორის ახალი მიკროავტობუსებისა გაიზარდა 1282 დოლარიდან 16756 დოლარამდის, ხოლო ნახმარი ავტობუსების 1038 დოლარიდან 16538 დოლარამდის). ცხადია, ეს მდგომარეობა შეაფერხებდა ავტობუსების ლიზინგ-ბაზრის განვითარებას საქართველოში, რაც დაეტყო კიდეც საქართველოს ჩართულობას საერთაშორისო ლიზინგ-ბაზარში.

2. საქართველოში ლიზინგით შემოტანილი მიკროავტობუსების სტრუქტურის ანალიზი

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საქართველოში შემოზიდულ და რეგისტრირებულ ავტობუსების საერთო რიცხვში დიდი ხვედრითი წილი ნახმარ ავტობუსებს უკავია. ცხრილი 3 და ნახაზი 5 გვიჩვენებს, რომ ნახმარი მიკრო ავტობუსების ხვედრითი წილი საანალიზო პერიოდში საშუალოდ 83-93 პროცენტის ფარგლებში მერყეობდა. მის ცვლილებას, თუმცა ცალსახად ზრდის ან შემცირების გამოკვეთილი ტენდენცია არ ეტყობა, მაგრამ თუ საანალიზო პერიოდის

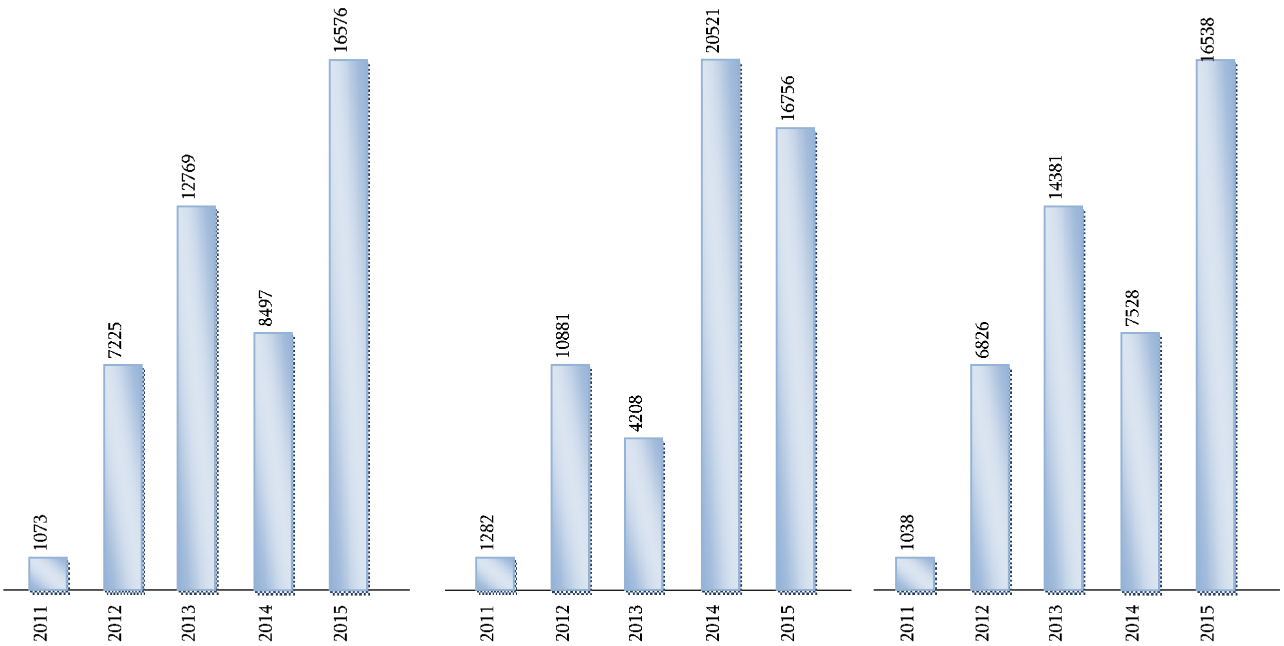

ა) ერთი მიკროავტობუსის საშუალო ფასის პოზიციონირება (დოლარი)

ბ) ერთი ახალი მიკროავტობუსის ფასის პოზიციონირება (დოლარი)

გ) ერთი ნახმარი მიკროავტობუსის ფასის პოზიციონირება (დოლარი)

ნახაზი 4. მიკროავტობუსების ფასისმიერი პოზიციონირება

ბოლო წლის – 2015 წლის მაჩვენებლით ვიმსჯელებთ, როცა ნახმარი ავტობუსების ხვედრითმა წონამ 82,7% შეადგინა და მას წინა წლებს შევადარებთ, დავინახავთ, რომ საქართველოში შემოზიდულ და რეგისტრირებულ ავტობუსების რიცხვში ნახმარი ავტობუსების ხვედრითი წონა მცირდება. ეს თავისთავად მიუთითებს მასში ახალი მიკროავტობუსების ხვედრითი წონის ზრდაზე. მართლაც, 2011-2015 წლებში საქართველოში შემოზიდულ დარეგისტრირებულ მიკროავტობუსების საერთო რიცხვში ახალი ავტობუსების ხვედრითი წონა 14,3%-დან 17,3%-მდე გაიზარდა.

დასკვნა

სტატიაში წარმოდგენილი მასალების ანალიზით ირკვევა, რომ საქართველოში ლიზინგით მიკროავტობუსების საკმაოდ დიდი რაოდენობა შემოდის. ამასთან 2011-2015 წლების პერიოდში მათი ლიზინგმიღება მნიშვნელოვნად შემცირდა. ეს გამოიწვია ექსპორტიორ ქვეყნებში მიკროავტობუსების ფასების ზრდამ.

საერთოდ ლიზინგით მიღებულ მიკროავტობუსებში 13,5% ეკავა ახალ მანქანებს, ხოლო 86,5% – ნახმარ მანქანებს. საანალიზოდ აღებულ პერიოდში ორივეს შემოზიდვა შემცირდა.

ცხრილი 3

ლიზინგით შემოსული მიკროავტობუსების სტრუქტურა საქართველოში 2011-2015 წლებში

წლები სულ მიღება	ერთეული	მათ შორის			
		მათ შორის		ახალი ავტობუსები ნახმარი ავტობუსები	
		ერთეული	ხვედრითი წონა	ერთეული	ხვედრითი წონა
2011	1712	245	14,3	1467	85,7
2012	274	27	10,0	247	90,0
2013	442	70	15,8	372	84,2
2014	523	36	7,0	487	93,0
2015	508	88	17,3	420	82,7

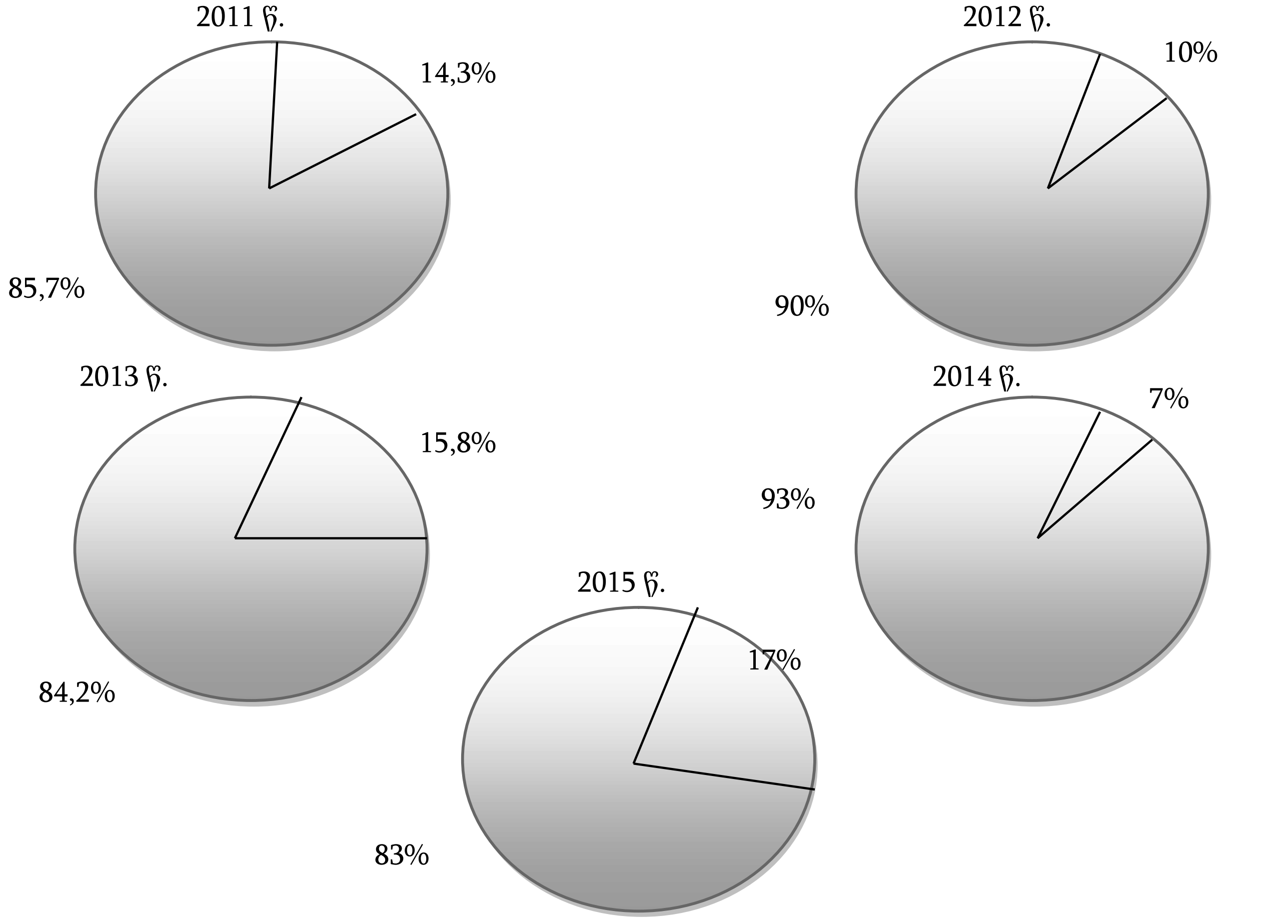

ნახაზი 5. საქართველოში ლიზინგით შემოზიდულ მიკროავტობუსების სტრუქტურა

REFERENCES:

1. Data of Department of Statistics of Georgia

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს სტატისტიკის დეპარტამენტის მონაცემები.

RESEARCH ON INVOLMENT OF GEORGIA IN INTERNATIONAL LEASING-MARKET OF MICROBUSES

ILGAR VALIEV, Doctoral Candidate of GTU
E-mail: barata49@mail.ru

Summary

Concerning leasing issue we should first of all note that it is the alternative of bank credit. In the article, the issue has been studied on the microbus example. The research involves in 2011-2015. As far as Georgia is poor country the population prefers to purchase microbuses rather by leasing than by credit

As identifies the research, 3459 microbuses imported and registered in Georgia by leasing in 2011-2015, 466 of them i.e. 13.5% were new and the rest used. Over the time microbus import gradually decreased. In 2015 only 508 microbuses were imported against the background of 2011 when imported bus number equaled 1712. It has been caused rather by Increase of bus price than by population poverty because the GDP increased instead of decrease at this time.